

דף עמדה בנושא ניסויים בבעלי חיים

רקע: תחום הרפואה והמדע מסתמך רבות על ניסויים בבע"ח לצורך פיתוח תרופות ולמציאת פתרונות מדעיים לבעיות שאיתם מתמודד האדם. ישנם ארגונים לזכויות בעלי חיים שיוצאים כנגד כל שימוש בבע"ח לצורך בני האדם, ומאידך יש שטוענים שצורך האדם קודם לכל. בהלכה מוגדר היחס הראוי לבעלי החיים מצד האדם.

איסור צער בעלי חיים: האיסור לצער בעלי חיים הוא מן התורה: חיוב סיוע לבעל חיים שרובץ תחת משאו, חיוב שביתת הבהמה בשבת, איסור לקשור שני בעלי חיים ממינים שונים על מנת שיעשו מלאכה יחדיו, ומצוות רבות נוספות. עם זאת, יש לזכור כי התייחסותה של התורה היא תמיד ביחס לאדם, לא משום שיש לבעלי החיים זכויות שיש להתחשב בהם, אלא משום שכך צריך לנהוג האדם.

שימוש לצרכי האדם: בהלכה ישנם דיונים רבים בהגדרת האיזון בין האיסור לצער בעלי חיים, לבין ההבנה כי מותר לאדם לשלוט בבעלי החיים לצרכיו, כפי שנאמר "ורדו בדגת הים ובעוף השמים". ההכרעה המקובלת היא, שמותר לצער בעל חיים רק במקום שהדבר נחוץ לאדם, ובתנאי שללא צער זה לא יוכל האדם להשיג את מבוקשו.

עם זאת, במקומות בהם הפעולה עצמה היא אכזרית, והנחיצות לאדם נמוכה, הפעולה אסורה. כגון: איסור מריטת נוצות מאווזים בעודם בחיים כדי לקבל נוצות טובות יותר, איסור ציוד לשם הנאה בלבד, הלכות שחיטה מנחות לבצע את השחיטה באופן שיגרום לסבל המועט ביותר לבעל החיים, ואף פוסקי זמננו אסרו את פיטום האווזים בשל הצער הרב שנגרם לאווזים מכך.

ניסויים בבעלי חיים: על פי הדברים האלו, ניסויים בבעלי חיים יכולים להיעשות רק אם הם הדרך היחידה, או הטובה ביותר להשיג את התוצאה הנחוצה עבור האדם. אולם אם ישנה אפשרות לקבל את אותן תוצאות ללא המחקר בבע"ח, אין היתר לבצע מחקר זה, אלא אם כן יוכח שישנם נקודות נוספות שיש לבררן.

מחקרים שנעשים לצורך בריאותו של האדם מותרים ואף נחוצים, הן פיתוח תרופות והן למידה של פרוצדורות רפואיות שונות.

כמובן שגם ניסויים שקיימת הצדקה לבצעם בבעלי חיים, יש לעשותם בדרך שאינה אכזרית, בתנאי שהדבר אינו נחוץ לעצם הניסוי.

לסיכום:

- א. צער בעלי חיים הוא איסור מהתורה.
- ב. מטרת בעלי החיים היא לשמש את האדם, אך לאדם אסור להתאכזר אליהם.
- ג. מותר לעשות ניסויים בבעלי חיים כשהתוצאה היא הצלת חיי אדם, רפואה או צורך כלכלי מוכח.
- ד. אין לעשות ניסויים בבעלי חיים כשהמטרה היא מותרות לאדם.
- ה. גם בניסויים המותרים יש למצוא כל דרך שתמעט בצער בעלי חיים.

אנו קוראים לצרף רבנים ואנשי דת למועצה לניסויים בבעלי חיים, על מנת לבחון גם מבחינה הלכתית אלו ניסויים מותרים ובאיזה אופן ראוי לעשותם.